CAM ŞI VALOAREA MODALĂ A ENUNŢULUI

CAM ET LA VALEUR MODALE DE L'ÉNONCÉ

(Résumé)

L'adverbe *cam*, qui fonctionne comme opérateur de l'imprécision dans le discours courant, peut modifier, en tant qu'adjoint, un verbe, un adjectif, un adverbial, un nom (N) ou un GN, un substitut du N / GN et même un énoncé tout entier, introduisant une idée d'approximation, de vague dans une évaluation quantitative ou qualitative effectuée par le locuteur. Celui-ci peut recourir à une telle marque pour des raisons diverses, mais la présence de *cam* dans l'énoncé crée une impression d'incertitude, que renforcent d'ordinaire d'autres marqueurs: des modalisateurs spécialisés.

Cependant, les effets de sens que l'emploi de *cam* produit sont plus nombreux et variés; pour les interpréter convenablement dans chaque situation de communication, le destinataire du message s'appuie nécessairement sur l'ensemble des connaissances qui relèvent de sa compétence pragmatique.

Mots-clés: opérateur de l'imprécision, modalisateur, représentation, scalarité, modalité, atténuation.

Când doreşte să evoce în cuvinte un fragment de experienţă trăită sau imaginată, altfel spus reală sau fictivă (simulată), locutorul construieşte obiectul discursului pe care îl va produce alegând o serie de referenţi – entităţi de felul persoanelor, lucrurilor, evenimentelor – între care va stabili legături diverse, în cadrul fiecărui enunţ. Dar vorbitorul face mai mult decât să manipuleze reprezentări complexe: de regulă, îşi exprimă şi atitudinea personală faţă de universul referenţial evocat. Enunţurile sale sunt *judecăţi*, cu care interlocutorul sau interlocutorii pot fi, sau nu, de acord. Astfel de enunţuri care arată cum se poziţionează vorbitorul faţă de conţinuturile propoziţionale sau reprezentările complexe vehiculate sunt considerate ca fiind enunţuri modalizate. Un conţinut propoziţional asumat de locutor, care se declară astfel public garantul validităţii relaţiei de predicaţie asertate, va fi interpretat ca un enunţ modalizat, plasat sub semnul certitudinii:

BDD-V4292 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:53:02 UTC)

Dl Pantazopol a colaborat cu Carafoli […] de la începutul anilor 1950 […] (*Ştiinţă & Tehnică*, 48/iulie–august 2015, 90).

În prezenţa unor operatori ai impreciziei, forţa cu care locutorul validează un anumit conţinut propoziţional poate scădea, fără ca certitudinea să se transforme în incertitudine:

[…] educaţia formală […] contribuie ***cam*** *cu 10 procente* (*Dilema veche*, 586/7–13 mai 2015, 4).

Pentru ca o asemenea transformare a valorii modale a enunţului să aibă loc cu adevărat este nevoie ca acesta să fie marcat de prezenţa unor modalizatori specializaţi, cu care operatorii impreciziei se armonizează semantic şi pragmatic foarte bine:

Mâine plecăm pentru două zile în alt oraş; de fapt, ***cică*** *e* ***cam*** *sat* (*apud* Mîrzea Vasile 2012:145).

În ultimele două exemple, operatorul *cam* nuanţează printr-un grad de imprecizie evaluarea cantitativă, respectiv calitativă prezentă în fiecare predicaţie. În cele ce urmează, vom încerca să precizăm în ce măsură şi de ce manieră contribuie el la calculul valorii modale globale a enunţurilor în care apare. Cadrul teoretic şi metodologic în care se înscrie analiza este esenţialmente cel propus de Gosselin în lucrarea sa *Les modalités en français. La validation des représentations* (2010).

1. Valoarea modală a enunţului

Pentru ca o suită constituită dintr-un grup nominal subiect şi un grup verbal sau un grup predicativ mai mult sau mai puţin complex să formeze un enunţ care exprimă o *judecată*, ea trebuie asumată de cineva; altfel spus, conţinutul propoziţional vehiculat trebuie validat de o instanţă de validare (I). Această instanţă poate fi: locutorul sau unul dintre ceilalţi participanţi la actul de comunicare, opinia generală, universul referenţial, adică realitatea însăşi (Gosselin 2010: 61); cele trei tipuri de „agenţi verificatori" ai validităţii enunţului sugerează o deplasare progresivă dinspre polul subiectivităţii spre polul obiectivităţii. Informaţia care stă la baza predicaţiei poate avea diverse grade de fiabilitate.

Dacă locutorul, instanţă de validare subiectivă, asumă un anumit conţinut propoziţional ajustând enunţul produs la realitatea descrisă[1], el poate face validarea cu forţă (F) maximă, angajându-se[2] pe deplin ca garant al veridicităţii celor enunţate, sau poate face aserţiunea păstrând neutralitatea, adică fără a declara un angajament personal în respectiva operaţie. Locutorul poate de asemenea refuza să se angajeze ca garant al validităţii reprezentării, adică

[1] Pentru direcţia de ajustare, Gosselin (2010: 58 şi urm.) foloseşte simbolul D.

[2] Gradul de angajare al locutorului (E) este, alături de relaţiile temporale (T) şi de relaţia modalităţii cu contextul discursiv (R), un parametru funcţional enunţiativ al modalităţii (Gosselin 2010: 60).

BDD-V4292 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:53:02 UTC)

poate respinge conţinutul propoziţional vehiculat în comunicare. Mijloacele lingvistice (M) prin care se exprimă diversele valori modale sunt numeroase şi foarte variate, implicând atât planul lexical, cât şi planul gramatical (morfologic şi sintactic).

Exemplul deja citat:

Mâine plecăm pentru două zile în alt oraş; de fapt, ***cică*** *e* ***cam*** *sat.*

are drept instanţă de validare (I) persoana vorbitorului. Enunţul din prima lui parte este validat cu o forţă (F) mai redusă întrucât, conform relaţiilor temporale exprimate, asumarea de către locutor se efectuează într-un moment To, dar reprezentarea urmează să fie cu adevărat validată într-un moment ulterior – *mâine* –, când evenimentul deplasării poate deveni realitate. In ceea ce priveşte enunţul din a doua jumătate a exemplului, se poate spune că locutorul nu asumă deloc reprezentarea vehiculată de acesta. Forţa validării este diminuată într-o primă etapă de imposibilitatea în care se află instanţa de validare (I) de a decide dacă localitatea spre care va porni are proprietatea de 'a fi oraş' sau proprietatea de 'a fi sat', mai probabilă fiind atribuirea celei de a doua identităţi; într-o a doua etapă, graţie „evidenţialului citaţional" *cică* – „semnal discursiv" sau „particulă cu funcţie pragmatică" (Zafiu 2002 b: 130) –, se vede clar că locutorul refuză să asume, să ia asupră-şi ceea ce alţii i-au comunicat drept probabil. De reţinut că, în situaţia dată, lexemele *oraş* şi *sat* au ele însele valori modale asociate alethice şi apreciative sau axiologice, primul conotând [pozitiv], celălalt conotând [negativ].

Se întâmplă destul de des ca operatorul impreciziei *cam* să nu fie întrebuinţat pentru a nuanţa, în sensul vagului, al aproximaţiei, o evaluare cantitativă ori calitativă, ci pentru a marca o anumită strategie discursivă a locutorului, un anumit comportament social. Într-un exemplu de felul următorului:

Era o zi mohorâtă de noiembrie şi ne plimbam prin curtea Teleradio Moldova […]. O incintă ***cam*** *în ruine, cu clădiri jerpelite, printre care erau parcate câteva relicve auto* (*Dilema veche*, 565/11–17decembrie 2014, 6).

segmentul *o incintă* ***cam*** *în ruine* poate fi înlocuit cu sintagma *o incintă în ruine*, care descrie mai exact, direct şi „fără menajamente", o realitate referenţială ce se înscrie pe axa *eu – aici – acum*, realitate percepută de jurnalist în momentul vizitei. Construcţia propusă creează o distanţă netă între realitatea nedescrisă şi reprezentarea pe care ne-o oferă vorbitorul-autor, un decalaj în interpretarea realului, foarte potrivit pentru modelul discursiv ales de acesta, în acord cu exigenţele tipului de producţie verbală ilustrat, cu anumite convenienţe sau norme sociale. O astfel de distanţă e menită să atenueze brutalitatea unei adevărate agresiuni verbale faţă de destinatarul direct şi imediat al mesajului ori faţă de eventualii lui destinatari indirecţi. Versiunea „bemolizată" (Haillet, 2004: 11–13) sau atenuată a construcţiei *o incintă în ruine – o incintă* ***cam*** *în ruine* – este şi ea expresia lingvistică a unei modalităţi.

Un enunţ poate fi purtătorul unei singure valori modale însă, de regulă, este expresia unui cumul de valori modale, distribuite asupra unor constituenţi

BDD-V4292 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:53:02 UTC)

cu poziţii variate în ierarhia sintactică a respectivei structuri. Fiecare dintre parametrii constitutivi ai modalităţii poate primi valori variind între 1 şi 0, între un maxim şi un minim, indici pe baza cărora se ajunge, prin calcul, la o valoare globală, proprie parametrului respectiv; de aici se pot trage concluzii cu privire la categoriile de modalităţi şi la membrul unei categorii sau alteia care afectează cu preponderenţă un enunţ dat. Incidenţa reală a modalităţilor nu se supune linearităţii fluxului vorbirii; formând o adevărată ierarhie, comparabilă cu cea sintactică de la nivelul frazei, ele contribuie în mod diferit la stabilirea a ceea ce numim coloritul modal global al enunţului. În discurs, mulţi operatori modali au şi funcţii pragmatice distincte.

O asemenea diversitate de întrebuinţări ca acelea ale lui *cam* mai poate fi oare pusă în legătură cu semnificatul în limbă pe care dicţionarele îl atribuie lexemului?

2. *Cam*, unitate a sistemului limbii române şi unitate de discurs

Făcând parte din grupul destul de numeros al „semiadverbelor" (Ciompec 1985: 34 şi urm.; Guţu Romalo (coord.) 2005; Pană Dindelegan, Dragomirescu, Nedelcu 2010; Nedelcu 2012), *cam* – cu o variantă mai veche *can* – este inclus azi în ansamblul „cliticelor adverbiale" (DSL 1997: 105) ori al aşa-numitelor „forme slabe" clitice – sau non-clitice (Mîrzea Vasile 2012: 133–146)? –, în virtutea diverselor tipuri de „deficienţă" – fono-morfologică, sintactică, semantică – ce le caracterizează. Ca „semiadverb", *cam* are valenţe combinatorii mai numeroase şi mai variate decât adverbele propriu-zise, dar face parte din grupul restrâns al unităţilor care, în context verbal, sunt antepuse verbului ori înscrise între auxiliar şi participiul trecut, la timpurile compuse. S-a remarcat de asemenea că forma *cam* apare de regulă în enunţuri asertive afirmative , fiind mult mai puţin disponibilă pentru combinarea cu verbe la forma negativă, unde este înlocuită prin *nu prea*.

2.1. *Cam* apare în context verbal, adjectival, adverbial (Adv sau GPrep), chiar în contextul unui substantiv (Dt + N) ori al unui substitut al acestuia:

*A **cam** suferit / să **cam** ceară / va **cam** fi înţeles / ar **cam** fi cântat / ar **cam** fi crezând* (Mîrzea Vasile 2012: 139).

*Apoi, se **cam** încheia toată distracţia* (*Dilema veche*, 578/12–18 martie 2015, 20).

*[...] ultima chestie ar fi **cam** riscantă* (*Caţavencii,* 18/6-12 mai 2015, 6).

*[...] ca director de gazetă era **cam** varză* (*Caţavencii*, 18/6–12 mai, 5).

***Cam** aici ne-a adus Facebook* (*Dilema veche*, 578/12–18 martie 2015, 20).

*[...] îi datorăm **cam** acelaşi tip de reacţii psihologice [...]* (*România literară*, 18/1 mai 2015, 14).

*[...] pantofii de mireasă [...] (de fapt sunt **cam** sandale) [...]* (Mîrzea Vasile 2012: 145).

*A recunoscut **cam** tot.*

BDD-V4292 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:53:02 UTC)

Dacă „semiadverbul” este, de regulă, modificator (sau adjunct) al unor constituenţi ai enunţului, când se află în poziţie iniţială, poate fi incident şi la întregul enunţ:

***Cam** arzi gazul! Nu mai sta degeaba!*

Deşi pentru unii cercetători (v., de pildă, Reinheimer Rîpeanu 2004) distincţia între utilizarea clitică – în context verbal – a adverbelor de tipul *cam, şi, tot, mai* şi cea non clitică a unităţilor lexicale din această clasă este foarte clară, sintactic şi pragmatic vorbind (v. Mîrzea Vasile 2012: 138), **cam** pare totuşi a se comporta puţin altfel decât restul lexemelor enumerate. Este adevărat că, de regulă, în limba română standard acest cuvânt nu are autonomie în enunţ, nu îndeplineşte singur nicio funcţie sintactică în frază, este un adjunct, de obicei neaccentuat, al grupului împreună cu care asigură o funcţie gramaticală (element predicativ în contextul unui verb copulativ; complement circumstanţial, COD), dar:

a) se poate uneori constitui singur în răspuns afirmativ la o întrebare, mai ales în registrul familiar al limbii:

Te mai doare capul? – ***Cam*** (Mîrzea Vasile 2012: 135).

Orientat spre valoarea ‘cantitate mică’, acest operator al impreciziei admite parafraze de tipul: *puţin / oarecum / vag* sau poate, cu o deplasare spre ideea de continuitate, de durată prelungită a stării evocate, de tipul: *tot mă (mai) doare* / *mă (mai) doare încă.*

b) poate modifica centre de grup coordonate:

A cam mâncat şi băut aseară, iar acum îl supără ficatul (**cam**: cantitate mare).

c) nu poate fi coordonat cu altă unitate din grupul restrâns de „semiadverbe” ce pot ocupa poziţiile fixe menţionate mai sus (****cam** şi **tot** / **mai bea)***, „cu excepţia unei reformulări metadiscursive” (Mîrzea Vasile 2012: 134). În schimb, poate intra ca modificator de nivel superior într-un grup adverbial ai cărui constituenţi se subordonează ierarhic unii altora:

*[**Cam** [**tot** [pe atunci]]] s-a observat că şi robinetele făcuseră piatră* (*Dilema Veche*, 578/12–18 martie 2015, 8).

Alte astfel de structuri ierarhizate[1] pot apărea în registrul colocvial:

***Cam mai şi** bea / **Mai şi cam** bea / (?) **Mai cam şi** bea*, dar nu: ****Şi cam mai** bea.*

d) nu are grade de comparaţie, dar grupul pe care îl introduce poate fi modificat prin cantitative precum *puţin / un pic*: *puţin / un pic* ***cam** (prea) sărat*.

2.2. Din punct de vedere semantic, deşi *cam* este considerat ca având un sens general sau vag, abstract, greu de descris în limbă, credem că se poate

[1] „[…] poate exista un cumul de semiadverbe, favorizat de existenţa unui anumit context (de exemplu: cel negativ, cel emfatic – în care vorbitorul adaugă informaţie subiectivă informaţiei enunţului)” (Mîrzea Vasile 2012: 134).

BDD-V4292 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:53:02 UTC)

aduce o precizare : legat cumva, etimologic, de lat. *quam* 'cât, în ce măsură, în atare măsură', lexemul românesc se înscrie în zona exprimării imprecise, aproximative, a unei evaluări cantitative: ***cam*** *50 de persoane,* ***cam*** *o oră / o lună,* ***cam*** *3 km.*

Cum îţi poţi aduce aminte mai bine de o călătorie? Mai ales dacă aceasta a fost ***cam*** [= aproape] acum două decenii […]? (*Dilema veche*, 585/30 aprilie–6 mai 2015, 19).

Cam poate avea drept sinonime, pe de o parte, pe *aproape, aproximativ, circa, în jur de*, pe de altă parte, pe *oarecum*, *întrucâtva.* Alegerea unui sinonim dintr-o serie ori din cealaltă depinde într-o largă măsură de semantismul centrului grupului sintactic al cărui modificator este.

Cam apare adesea alături de cuvinte *scalare*[1]. Sunt *scalare* verbele (*a plânge*, *a râde*, *a protesta…*), determinanţii (*puţini*, *mulţi*), adjectivele (*subţire*, *vioi*, *isteţ…*), expresiile adverbiale gradabile (*puţin*, *aproape*, *mult…*), chiar substantivele (*călău*, *slugă*, *tiran…*). Combinaţiile de genul celor despre care am vorbit sunt în genere orientate spre polul cantităţii mici sau al calităţii nedeterminate – viziunea globală fiind, în acest ultim caz, mai curând negativă. Semantismul lexemelor *scalare* folosite de locutor, intenţia de comunicare a vorbitorului, figurile retorice la care acesta face apel, credinţele asociate în mentalul colectiv unui context istoric, politic, religios… care ar putea fi convocat pentru lămuriri suplimentare şi explicaţii pot schimba însă orientările amintite:

Mai e până atunci – răspunde, ***cam*** *placid, morocănosul Grumpy* (*Dilema veche*, 586/7–13 mai 2015, 3).

[…] bmw-ul meu aparent fabricat la Mioveni (judecând după numărul de bube… e ***cam*** *Dacie)* (*apud* Mîrzea Vasile 2012: 145),

dar:

Îţi ***cam*** *plac fetele, mi se pare!*

2.3. Desigur, prezenţa în enunţ a unor astfel de construcţii ce lasă să transpară o orientare de regulă negativă rezultând din combinaţii de constituenţi de felul celor discutate este adesea hotărâtoare pentru orientarea argumentativă a ansamblului din care face parte respectivul enunţ:

[…] primise ore în trei şcoli din sectorul agricol: Academia din Mihăileşti, Colegiul din Tufa şi încă una ***cam*** *tot aşa* (*Dilema veche*, 563/27 noiembrie–3 decembrie 2014, 4).

3. *Cam*, operator al impreciziei şi valoarea modală a enunţului

Într-un fragment de discurs cu evidente pretenţii de obiectivitate, justificate, cel puţin în prima sa jumătate, de ideea că un conţinut cu caracter ştiinţific se exprimă printr-un flux de construcţii verbale neutre, dictate doar de realităţile

[1] Pentru definiţia conceptului de *scalaritate*, v. Hadermann, Pierrard, Van Raemdonck 2007: 8–9.

BDD-V4292 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:53:02 UTC)

observate, constatate, Vintilă Mihăilescu face aserţiuni clar marcate de certitudine, în primul paragraf al articolului său „Vise de Anul Nou…" din hebdomadarul *Dilema veche*:

Site-ul rusesc City reporter şi-a pierdut 66% dintre cititori în ziua în care a hotărât să publice exclusiv informaţii pozitive. Anunţul acesta a făcut ocolul site-urilor româneşti înainte de sărbători (*Dilema veche*, 569/8–14 ianuarie 2015, 3).

În fraza imediat următoare se observă însă prezenţa unor elemente oarecum specializate ale limbajului vag şi, în vecinătatea acestora, îşi găseşte normal locul şi operatorul impreciziei *cam*:

S-a încercat şi la noi ceva similar, şi ***cam*** *cu acelaşi efect* (id., ibid.).

Dacă doar *s-a încercat* – verbul de tensiune denotând un efort orientat spre atingerea unei limite finale, care nu este totuşi atinsă –, dacă s-a încercat *ceva*, nu se precizează *ce* anume, iar acel *ceva* este doar *similar* acţiunii-termen de comparaţie, este de aşteptat ca efectul încercării să fie doar *aproximativ acelaşi*, nu riguros identic cu cel înregistrat statistic, procentual în primul caz. Prezenţa lui *cam* este firească, nu şochează…

În acest ultim exemplu discutat, atât *cam*, cât şi elementele lexicale cu care a fost pus în relaţie se înscriu în aceeaşi zonă conceptuală a *impreciziei*, a *vagului* (v. Zafiu, 2002 a). Oare operatorul *cam* îşi găseşte un loc tot atât de normal şi în prezenţa altor modalizatori, corelaţi cu alte categorii de modalităţi?

Am auzit de un studiu din care ar fi reieşit că din tot acest amalgam, educaţia formală, cea obţinută cu ajutorul instituţiilor specializate, creşă, grădiniţă, şcoală ş. cl., contribuie ***cam*** *cu 10 procente. O veste alarmantă pentru un educator de profesie* (*Dilema veche*, 586/7–13 mai 2015, 4).

Exemplul începe cu o expresie care indică „tipul de sursă din care a obţinut locutorul informaţia" transmisă spre destinatarul ultim (Zafiu, 2002 b: 127): verbul *a auzi*, pe care îl vom asimila lui *a afla*, unul dintre verbele ce prezintă sursa informaţiei „din punctul de vedere al celui care o preia, printr-un proces activ" (Zafiu, 2002 b: 129) şi-l vom trata drept un *evidenţial citaţional*, o marcă a relatării. Dacă vorbitorul declară că ştie „din auzite" cele pe care le spune, este normal să folosească, în continuare, un condiţional – aici, condiţionalul perfect – ca „mijloc morfologic […], gramaticalizat, […] pentru a indica drept sursă a informaţiei relatarea şi pentru a marca o distanţă prudentă faţă de conţinutul enunţului." (Zafiu, 2002 b: 131). Epistemic vorbind, aceeaşi atitudine prudentă faţă de informaţia reluată spre a o transmite mai departe către publicul cititor îl face pe vorbitor să reproducă sub semnul aproximării indicaţia cifrică, poziţia mărimii discutate pe scara valorilor calculate în perspectivă statistică. *Cam* se înscrie perfect în enunţ şi dă foarte corect seama de incertitudinea, de ezitările pe care i le provoacă locutorului cunoştinţele sale imprecise.

BDD-V4292 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:53:02 UTC)

Un proces inferenţial, sugerat de apariţia condiţionalului prezent – evidenţial inferenţial – în exemplul următor, în cazul de faţă formularea unei ipoteze explică apelul la operatorul impreciziei *cam*:

*Drept e, însă, că ar **cam** dispărea jumătate din plăcerile cumulate ale lumii, odată cu dispariţia mâncării şi a tuturor gesturilor, a pregătirilor şi a ritualurilor care o înconjoară* (*Dilema veche*, 560/6–12 noiembrie 2014, 13).

Coloritul modal <POSIBIL>, prezenţa nedefinitului *orice*, poate şi a altor mărci de rang diferit ale modalităţii favorizează apariţia lui *cam*, expresie a aproximării, în exemplul de mai jos:

*Acum […] astronauţii pot mânca în condiţii destul de bune **cam** orice le doreşte inima, exact ca pe pământ* (*Dilema veche*, 560/6–12 noiembrie 2014, 13).

Întrebuinţat alături de adjective – predicate vagi observaţionale sau subiective (Lupu 2003) – ce exprimă proprietăţi gradabile, *cam* subliniază caracterul scalar al lexemelor, indicând adesea orientarea spre „partea inferioară a scării", adică spre cantitatea mică sau spre gradul modest al calităţii:

*[…] ultima chestie ar fi **cam** riscantă […]* (*Caţavencii*, 18/6–12 mai 2015, 6).

Uneori, anumite elemente coocurente sau doar implicite în cadrul contextului lingvistic ori situaţional dat îl orientează pe receptorul mesajului spre o altă interpretare a construcţiei – aceea de 'grad înalt' sau de exces:

*Ştim, veţi zice, că-s **cam** [= **prea**] scumpe, dar probabil au ei pe cineva care, fix pe 15 decembrie, va avea reduceri serioase* (*Caţavencii*, 47/26 noiembrie–2 decembrie 2014, 4).

Dacă acest enunţ conţine diverşi modalizatori epistemici, care pot fi trataţi şi ca mărci evidenţiale sau ca operatori discursivi, enunţul următor este o aserţiune afirmativă care nu conţine niciun modalizator specializat, dar include un demonstrativ ce primeşte fără îndoială în interpretarea multor destinatari ai mesajului un colorit axiologic defavorabil, competenţa lor pragmatică fiind neîndoielnic implicată:

*Oamenii au uitat **cam** repede vremurile acelea* (*Dilema veche*, 585/30 aprilie–6 mai 2015, IV).

Se spune 'mai puţin' – *cam repede*, în loc de *repede* – pentru ca interlocutorii să înţeleagă, de fapt, 'foarte / prea repede'; şi să perceapă totodată reproşul adresat de locutorul-autor al articolului. Forţa ilocutorie a unui enunţ ce conţine o astfel de litotă este mai mare decât a unuia în care ar fi apărut *foarte / prea repede*.

Când situaţia de comunicare o cere, acelaşi *cam* operator al impreciziei poate funcţiona ca un atenuator al caracterului asertiv al enunţului:

*Chiar dacă dup-aia mi se spune: „Da, ce să zic, poveştile tale sunt **cam** dezlânate... plot-ul, naraţiunea ta cam şchioapătă"* (*Dilema veche*, 585/30 aprilie–6 mai 2015, 14).

BDD-V4292 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:53:02 UTC)

Disponibilitatea „cliticului adverbial” pentru modificarea unor constituenţi înscrişi în enunţuri care includ modalizatori – mai ales epistemici – sau mărci evidenţiale de diverse categorii este vizibilă şi în situaţiile în care imprecizia afectează operaţia de evaluare calitativă a unei entităţi în vederea identificării clasei de indivizi căreia îi aparţine. Reluăm aici un exemplu deja citat în contribuţia noastră:

[…] bmw-ul meu aparent fabricat la Mioveni (judecând după numărul de bube… e ***cam*** *Dacie)* (*apud* Mîrzea Vasile, 2012: 145).

Scara identităţilor posibile pentru un autoturism include, pe una din poziţiile superioare, bmw-ul şi, pe una din poziţiile inferioare, Dacia. Identificarea iniţială prin poziţia superioară – bmw-ul – se dovedeşte a fi falsă. *Judecând după*, evidenţial inferenţial, ne arată că vorbitorul este împins de propriul raţionament, de propriile deducţii, să identifice autoturismul prin poziţia inferioară ocupată pe scara valorică (a prestigiului) de Dacia. Totuşi nu poate fi vorba decât de o supoziţie, de o ipoteză, aşa că este nevoie de intervenţia operatorului impreciziei *cam*: *cam Dacia*. Toate acestea îl ajută pe interlocutor/destinatar să înţeleagă prima parte a enunţului, marcată de modalizatorul sau de evidenţialul *aparent*.

Prin ultimul exemplu pe care îl vom cita dorim să atragem atenţia asupra varietăţii mijloacelor de exprimare folosite de locutor, dar şi asupra implicitului la care recurge el, bazându-se pe competenţa pragmatică a receptorului, pentru a asigura coloritul modal – la care contribuie în felul lui şi *cam* – al unui întreg paragraf, colorit modal ce joacă un rol important în organizarea relaţiilor discursive în jurul cărora se construieşte textul, consolidând întreaga arhitectură argumentativă:

[…] se uită cu drag mama florilor la un trandafir şi îl mângâie din priviri pe creştet.

– L-am luat de la târg, dar era ***cam*** *amărât, eu am zis că e pe moarte. Florăreasa mi l-a dat pe gratis şi a zis că, dacă nu se prinde, nu-i datorez nimic. Acum trebuie să mă duc să-i duc banii, a avut dreptate, a înflorit…* (*Dilema veche*, 586/7–13 mai 2015, 3)

4. Concluzii

Importantă expresie a vagului, a aproximării, *cam* funcţionează în discurs ca operator al impreciziei, ca instrument la care vorbitorul face apel pentru a crea un efect de nedeterminare în mesajul său. Imprecizia care-i colorează uneori enunţurile se poate datora caracterului lacunar al informaţiei deţinute de el sau intenţiei sale de a nu da decât informaţii aproximative interlocutorului, încălcând anumite maxime ale conversaţiei. În anumite situaţii, se poate şi ca vorbitorul să dorească să nu blocheze comunicarea printr-o subliniere prea apăsată a caracterului asertiv al enunţurilor sale; *cam* este utilizat atunci pentru obţinerea unei versiuni atenuate sau „bemolizate” a mesajului.

BDD-V4292 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:53:02 UTC)

Efectele discursive ale cumulului de elemente vagi sunt destul de variate. Prezenţa lor influenţează interpretarea globală a enunţurilor sau a secvenţelor de enunţuri, însă şi interpretarea respectivelor mijloace de exprimare este influenţată, la rândul ei, de elementele coocurente din enunţ.

Cam apare cel mai adesea în enunţuri ce conţin unu sau mai multe alte elemente modalizatoare ori evidenţiale; între toate aceste elemente se creează interdependenţe semantice şi pragmatice de necontestat.

În interdependenţă cu alţi modalizatori, *cam* poate influenţa într-o anumită măsură chiar organizarea relaţiilor discursive în cadrul unui text, precum şi arhitectura lui argumentativă.

SURSE

C: *Caţavencii*, 47/26 noiembrie–2 decembrie 2014; nr. 18 (198)/6–12 mai 2015.

DV: *Dilema veche*, nr. 560/6–12 noiembrie 2014; 563/27 noiembrie–3 decembrie 2014; 565/11–17 decembrie 2014; 569/8–14 ianuarie 2015; 578/12–18 martie 2015; 585/30 aprilie–6 mai 2015; 586/7–13 mai 2015.

RL: *România literară*, nr. 18/1 mai 2015.

Ş & T: *Ştiinţă & Tehnică*, nr. 48/iulie-august 2015.

BIBLIOGRAFIE

Ciompec, Georgeta, 1985, *Morfosintaxa adverbului românesc – Sincronie şi diacronie*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică.

Gosselin, Laurent, 2010, *Les modalités en français. La validation des représentations*, Amsterdam – New York, NY, Rodopi.

Guţu Romalo, Valeria (coord.), 2005, *Gramatica limbii române. I. Cuvântul*, Bucureşti, Editura Academiei Române.

Hadermann, Pascale, Michel Pierrard, Dan Van Raemdonck, 2007, «La scalarité: autant de moyens d'expression, autant d'effets de sens», *Travaux de linguistique*, 1, 54, p. 7–15.

Haillet, Pierre Patrick, 2004, «Nature et fonction des représentations discursives: le cas de la *stratégie de la version bémolisée*», *Langue Française*, 142, p.7–16.

Lupu, Mihaela, 2003, «Concepts vagues et catégorisation», *Cahiers de Linguistique Française*, 25, p. 291–304.

Mîrzea Vasile, Carmen, 2012 : *Eterogenitatea adverbului românesc: tipologie şi descriere*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.

Nedelcu, Isabela, 2012, *101 greşeli gramaticale*, Bucureşti, Humanitas.

Pană Dindelegan, Gabriela, Adina Dragomirescu, Isabela Nedelcu, 2010, *Morfosintaxa limbii române*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.

BDD-V4292 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:53:02 UTC)

Reinheimer Rîpeanu, Sanda, 2004, «Intensification et atténuation en roumain: les adverbes *cam*, *mai, prea, şi, tot*», în Araújo Carreira, Maria Helena (éd.), *Plus ou moins?! L'atténuation et l'intensification dans les langues romanes*, *Travaux et Documents*, 24, p. 225–246.

Zafiu, Rodica, 2002 a: „Strategii ale impreciziei: expresii ale vagului şi ale aproximării în limba română şi utilizarea lor discursivă" , în *Actele Colocviului Catedrei de Limba Română. 22–23 noiembrie 2001. Perspective actuale în studiul limbii române*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, p. 363–376.

Zafiu, Rodica, 2002 b : „<Evidenţialitatea> în limba română actuală", în Pană Dindelegan, Gabriela (ed.), *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, p. 127–144.

DICŢIONARE

DELR: Ciorănescu, Alexandru, *Dicţionarul etimologic al limbii române*, Bucureşti, Editura Saeculum I.O., 2001.

DEX: *Dicţionarul explicativ al limbii române*, Ediţia a II-a, Bucureşti, Univers Enciclopedic, 1998.

DSL: *Dicţionar general de ştiinţe. Ştiinţe ale limbii*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1997.

Alexandra CUNIŢĂ
Universitatea din Bucureşti

BDD-V4292 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:53:02 UTC)